

نقدی بر سرفصل مقطع دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی: مطالعه تطبیقی سه

سرفصل

عذرا دائی^۱ فیروزه زارع‌فرشبندی^۲

۱. دانشجوی دکتری، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. ORCID: 0000-0001-5112-8790

۲. گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. ORCID: 0000-0002-1231-642X

مجله اطلاع‌رسانی پزشکی نوین؛ دوره پنجم؛ شماره دوم؛ پاییز و زمستان ۱۳۹۸؛ صفحات ۱۱-۲۰

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر، مقایسه و تطبیق برنامه درسی مقطع دکتری رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با برنامه‌های درسی رشته‌های مشابه آن در ایران، یعنی دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی و دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی است.

روش‌ها: روش پژوهش تطبیقی بود. ابزار گردآوری داده‌ها، سیاهه واری محقق‌ساخته تهیه‌شده از سرفصل‌های مصوب کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و نرم‌افزار Excel انجام شد.

نتایج: میزان همپوشانی برنامه درسی مقطع دکتری رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با سرفصل‌های دروس علم اطلاعات و دانش‌شناسی در گرایش بازاریابی اطلاعات ۹۴/۴ و در گرایش مدیریت اطلاعات ۸۸/۸ درصد و با سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی ۹۳/۳ درصد بود. تفاوت عمده سرفصل مذکور با دو گرایش وزارت علوم در تعداد واحدهای آموزشی آن است. ضعف عمده سرفصل مذکور، عدم توجه کافی به مباحث بنیادی رشته، همپوشانی زیاد سرفصل با رشته‌های مشابه، وجود دروس کم ارتباط و بی‌ارتباط است. از نقاط قوت سرفصل می‌توان به وجود برخی دروس مرتبط با نظام سلامت و درس مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی اشاره کرد.

نتیجه‌گیری: با توجه به اهداف دوره دکتری، کارکردهای رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی و همچنین عدم توجه به مبانی نظری رشته به نظر می‌رسد که تغییر در برنامه درسی این رشته ضروری است. پیشنهاد می‌شود دروسی مانند آینده‌پژوهی و آینده‌نگری، نظریه‌های اطلاعات، دستیاری اطلاعات بالینی، آشنایی با انفورماتیک پزشکی، آشنایی با نظام ثبت بیماری‌ها؛ خلاصه‌سازی و فشرده‌سازی اطلاعات بالینی به برنامه درسی رشته اضافه گردد.

کلیدواژه‌ها: برنامه آموزشی، دوره دکتری، سرفصل رسمی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی.

نوع مقاله: پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۵/۹ اصلاح نهایی: ۹۸/۱۱/۵ پذیرش مقاله: ۹۸/۱۱/۱۰

ارجاع: دائی عذرا، زارع‌فرشبندی فیروزه. نقدی بر سرفصل مقطع دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی: مطالعه تطبیقی سه سرفصل. مجله اطلاع‌رسانی پزشکی نوین. ۱۳۹۸؛ ۵(۲): ۱۱-۲۰

مقدمه:

[۲]. دایر کردن دوره‌های دکتری در کشور همواره یکی از اهداف نظام آموزش عالی بوده است و به‌عنوان شاخصی علمی و تکمیل‌کننده چرخه تحصیلات در داخل کشور محسوب می‌شود [۱]. مقطع دکتری به دلیل تربیت اندیشه‌هایی که بیشترین و عمیق‌ترین تأثیر را در فرایند توسعه ملی و جامعه بشری دارند از اهمیت بالایی برخوردار است [۲].

دوره دکتری تخصصی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دارای ماهیت میان‌رشته‌ای است و با بهره‌گیری از سایر رشته‌های علوم پزشکی، علوم انسانی و فناوری اطلاعات به تربیت نیروی انسانی متخصص موردنیاز واحدهای آموزشی دانشگاه‌ها، کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی علوم پزشکی، بیمارستانی و مراکز تحقیقاتی می‌پردازد [۱]. دوره دکتری سنگ‌زیربنای یک زندگی علمی و حرفه‌ای موفق و اثربخش را تشکیل می‌دهد

نویسنده مسئول:

فیروزه زارع‌فرشبندی

گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

ORCID: 0000-0002-1231-642X

تلفن: ۰۲۱۳۷۹۲۵۱۶۲ + پست الکترونیکی: f_zare@mng.mui.ac.ir

پاکستان باهدف ارائه آموزش‌های پیشرفته، جامع و آکادمیک برای کسانی که مایل به ادامه حرفه در بخش آموزش و پژوهش دانشگاهی هستند راه-اندازی شد. وی معتقد است که دوره دکتری در این کشور به دلایل ذیل موفق نبود: عدم دلگرمی بزرگان رشته، عزت کم برای مدرک دکتری این رشته نسبت به دیگر رشته‌ها، عدم تأثیر دریافت‌کنندگان اولیه این مدرک بر حرفه، نبود کمک‌های مالی برای دانشجویان مقطع دکتری، وی برای حل این مشکلات خواستار بازنگری کامل برنامه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی در پاکستان، تشکیل کمیته‌های آموزش عالی، ارتباط نزدیک و الگوبرداری از کشورهای دیگر برای رفع مشکلات این مقطع تحصیلی شد [۱۳]. زارع‌گاوگانی و همکارانش نیاز به مهندسی دوباره در برنامه درسی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی را مطرح نموده‌اند و بیان کردند برنامه فعلی جوابگوی نیازهای امروزه ایران نیستند [۱۴]. زراعتکار و آیت‌اللهی سه روند اصلی در زمینه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی در قرن بیست و یکم در ایران بیان کردند: گسترش فرصت‌ها برای آموزش حرفه‌ای، ایجاد کتابخانه ملی دیجیتال پزشکی ایران و تغییر در نقش کتابداران پزشکی [۱۵]. Ma و همکارانش به بررسی نقش‌های در حال ظهور و در حال تحول متخصصان اطلاعات سلامت (HIP: Health information professionals) در طیف وسیعی از کارها و وظایف پرداختند، چراکه آن‌ها باید با نیازهای متنوع کاربران سازگار باشند و همگام با تغییر دورنمای علم پزشکی برای ارائه اطلاعات مبتنی بر شواهد و پشتیبانی اطلاعاتی آماده باشند. در این بررسی ۹ نقش ظاهر شد که عبارت‌اند از: ارائه اطلاعات بالینی و پزشکی، آموزش پزشکی، همکاری انفورماتیک، مدیریت کتابخانه، رابط، پژوهش و نشر علمی، حمایت از بیمار، راه‌اندازی سایت اینترنتی و حضور در وب و مدیریت داده. مؤلفان معتقدند برای آماده‌سازی دانشجویان در این تخصص‌ها باید ظرفیت برنامه‌های کتابداری افزایش یابد و تغییر در برنامه درسی و محتوای دوره‌ها در اولویت قرار گیرد [۱۶]. Grace و همکارانش معتقدند برنامه درسی کتابداری و اطلاع‌رسانی باید جامع باشد تا بتواند پاسخگوی نیازهای پویا و متغیر جامعه باشد. توسعه و بازنگری برنامه درسی و همگام شدن با فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات مانند مطالعات علم‌سنجی می-تواند دانشجویان را برای ورود به دنیای اطلاعات در حال تغییر آماده کند [۱۷]. Hu و همکارانش معتقدند ریشه‌های انفورماتیک پزشکی در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی است و بدون شک، عدم صدور مجوز ایجاد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی در مقطع دکتری در دانشگاه‌های علوم پزشکی چین، مانع از پیشرفت‌های آینده این رشته

از سوی دیگر، برنامه‌ریزی صحیح آموزشی نقش اساسی در تربیت نیروی انسانی مطلوب جامعه دارد. در همین راستا، تربیت نیروی انسانی موردنیاز نظام سلامت کشور مستلزم وجود برنامه آموزشی مدون و منطبق با نیازهای نظام سلامت و بازنگری‌های دوره‌ای این برنامه‌ها در راستای تغییرات نیازهای این نظام است [۳]. از این‌رو، بررسی دوره‌ای، بازنگری و روزآمدسازی مداوم برنامه‌های آموزشی به‌منظور تکمیل رسالت اصلی دانشگاه‌ها ضرورت می‌یابد. برخی از دلایل لزوم چنین فعالیتی، عبارتند از: هماهنگی با بازار کار و نیازهای زمانی و مقطعی، هماهنگی با تحولات اجتماعی و محیطی، تحولات و پارادایم‌های علمی، تغییرات فناوری‌های اطلاعاتی، ضرورت یکپارچه‌سازی ابعاد حوزه‌های علمی، گسترش فرهنگ پژوهش، رشد تفکر انتقادی، نیمه‌عمر علوم، انتظارات فراگیران و مواردی از این دست [۴]. دوره دکتری رسالتی متفاوت با مقاطع دیگر دارد و بیشتر بر ارتقای شیوه‌های تفکر، کاربرد اصول و روش‌های علمی متمرکز است. در این دوره، دانشجویان با فرایند تفکر علمی آشنا شده و آن را محور نظام فکری خود می‌سازند. تسلط بر رویکرد معرفت‌شناختی در مطالعات نظری و فلسفی از دیگر مواردی است که دانشجویان دکتری باید به آن تسلط یابند. رویکرد معرفت‌شناختی موجب درک دانشجویان از چرایی مفاهیم، پدیده‌ها و شناخت افراد از آن‌ها شده و موجب فهم آنان از ارتباط هر مفهوم با مفاهیم دیگر در یک کل واحد می‌شود [۲].

مطالعات متعددی در ایران به لزوم تغییر برنامه‌های درسی، ساختار آموزشی و هماهنگی برنامه آموزشی با فناوری‌های اطلاعاتی و نیازهای بازار کار اشاره کرده‌اند [۹-۴]. پژوهش‌های فتاحی، حیاتی، دینایی و علی-محمدی نیز شکل‌گیری و آموزش در دوره دکتری کتابداری و اطلاع-رسانی را موردتوجه قرار داده‌اند. هرچند هیچ‌کدام از این پژوهش‌ها منحصراً به گرایش پزشکی مقطع دکتری این رشته نپرداخته‌اند [۲، ۴، ۱۰، ۱۱].

حیاتی مهم‌ترین مشکل برنامه‌های آموزشی کتابداری را توجه بیش‌ازحد به جنبه‌های عملی و حرفه‌ای و عدم توجه به اصول و مبانی پژوهشی دانسته است [۱۲]. فتاحی عقیده دارد مهم‌ترین هدف دوره دکتری کتابداری تأکید بر مبانی نظری، فلسفی و معرفت‌شناختی این حوزه است [۲]. هدف خاص دیگری که ارزش دوره دکتری را نسبت به سایر مقاطع مشخص می‌کند، مشارکت در پیشبرد مرزهای دانش است [۲]. علی محمدی در پژوهش خود بیان نموده که دروس دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران با دروس کتابداری جهان تا حدودی مشابهت دارد [۴]. جلال‌الدین حیدر و محمود بیان کردند که دوره دکتری کتابداری در

ابزار گردآوری داده‌ها، سياهه واری محقق ساخته تهیه‌شده بر اساس موارد موردنیاز جهت تطبیق بود. ابتدا دو جدول با عنوان واحدهای تخصصی اجباری و تخصصی اختیاری برای سرفصل هر دوره دکتری ایجاد گردید (درمجموع ۶ جدول برای سه سرفصل ساخته شد). این جداول شامل نام درس، تعداد واحد، نوع واحدها، پیش‌نیاز و توضیحات بود. درنهایت یک جدول جداگانه که شامل متغیرهای نام درس، تعداد واحد و نوع واحد باهم مقایسه و تطبیق انجام گردید. جهت گردآوری داده‌ها به اصل مدارک و مستندات یعنی سرفصل‌های مورد بررسی که به صورت رایگان و برای استفاده آزاد بر روی وبسایت قرار گرفته است، مراجعه شد. سرفصل‌های مصوب دوره دکتری گرایش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی از وبسایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سرفصل‌های مصوب کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی از وبسایت معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سرفصل مصوب علم کتابداری و اطلاع‌رسانی از وبسایت معاونت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی استخراج شد.

برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی مصوب چهارم و دومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۳۸۹/۳/۹ است [۱]. سرفصل رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی مصوب دویست و هشتادمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۳/۴/۲۶ و سرفصل هر دو گرایش (مدیریت اطلاعات و دانش و بازیابی اطلاعات و دانش) دوره دکتری رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی نسخه بازنگری شده مصوب جلسه شماره ۸۰۶ مورخ ۱۳۹۳/۷/۶ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی برای وزارت علوم و دانشگاه‌های پیام نور است [۲۰، ۲۱].

جهت تحلیل داده‌های حاصل از سرفصل‌های مذکور، ابتدا جدول‌هایی تهیه و عناوین دروس در این جدول‌ها جایگذاری شد، سپس با استفاده از آمار توصیفی در نرم‌افزار Excel کار تحلیل و تفسیر، طبقه‌بندی و مقایسه داده‌ها انجام گرفت.

یافته‌ها:

جدول ۱ دروس پایه، تخصصی اجباری و اختیاری و دروس عمومی برنامه درسی دوره دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی را در مقایسه با رشته مشابه در دانشگاه‌های تحت پوشش وزارت علوم (دانشگاه‌های وزارت علوم و پیام نور) و دانشگاه آزاد اسلامی نشان می‌دهد.

خواهد شد [۱۸]. از آنچه گفته شد، می‌توان دریافت که لزوم تحول در برنامه‌های درسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی در کشورهای مختلف موردتوجه قرار گرفته است. این رشته بایستی دانش‌آموختگانی با مهارت‌های مناسب‌تر و توانایی‌های فناوری بیشتر جهت پاسخگویی به انتظارات جامعه تربیت کنند و این امر تنها از طریق بازنگری سرفصل‌های این رشته میسر خواهد شد.

در ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از سال ۱۳۹۴ اقدام به پذیرش دانشجو در مقطع دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی کرده است. با توجه به این‌که در مقطع دکتری، آنچه دانش‌آموختگان را در ارتباط با زندگی علمی و حرفه‌ای متمایز می‌کند، توجه به مبانی نظری و فلسفی حرفه خود و اتخاذ رویکرد معرفت‌شناختی در مطالعات علمی است [۲] و از سوی دیگر، این مهم در حوزه سلامت با حوزه علوم انسانی بسیار متفاوت است، این پژوهش در نظر دارد برنامه درسی مقطع دکتری این رشته را با برنامه‌های درسی رشته‌های مشابه در ایران، یعنی دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی و دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی مقایسه نماید. نتایج این مطالعه می‌تواند منجر به شناسایی شباهت‌ها و تفاوت‌های سرفصل موردبررسی با سرفصل‌های مشابه آن شده و به این پرسش پاسخ دهد که آیا سرفصل فعلی پاسخگوی انتظارات نظام سلامت کشور هست؟

مواد و روش‌ها:

روش پژوهش حاضر تطبیقی است. در این روش، دو یا چند پدیده در کنار هم قرار می‌گیرند و وجوه اختلاف و تشابه آن‌ها تجزیه و تحلیل می‌شود. در این پژوهش از الگوی بردی (Beredy Pattern) استفاده شده است که شامل چهار مرحله توصیف، تفسیر، هم‌جواری و مقایسه است. در مرحله توصیف، پدیده‌های تحقیق بر اساس شواهد و اطلاعات، یادداشت‌برداری شده و با تدارک یافته‌های کافی برای بررسی و نقادی در مرحله بعد آماده می‌شود. در تفسیر، به واری و تحلیل اطلاعات توصیف‌شده پرداخته می‌شود. در مرحله هم‌جواری، به طبقه‌بندی و کنار هم قرار دادن اطلاعات آماده‌شده در دو مرحله قبل به‌منظور ایجاد چارچوبی جهت مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌ها پرداخته می‌شود. در مرحله مقایسه، به بررسی و مقایسه مسئله تحقیق با توجه به جزئیات درزمینه شباهت‌ها و تفاوت‌ها و دادن پاسخ به سؤالات تحقیق پرداخته می‌شود [۱۹].

رسانی پزشکی نسبت به رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی وزارت علوم و پیام نور بیشتر است اما تعداد دروس تخصصی اختیاری دانشگاه آزاد نسبت به دو وزارت علوم و بهداشت بیشتر است.

مقایسه تعداد دروس رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با رشته‌های مشابه آن در مؤسسات دیگر در جدول ۱ نشان داد که تعداد دروس تخصصی اجباری و مجموع واحدهای درسی رشته کتابداری و اطلاع-

جدول ۱- درصد و مجموع واحدهای سرفصل‌های دوره دکتری رشته مورد بررسی، به تفکیک نوع دروس و دانشگاه

دانشگاه آزاد		وزارت علوم		وزارت بهداشت		نوع واحد
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۳۱	۱۴	۳۹	۱۴	۴۹	۲۳	درس‌های تخصصی اجباری
۲۴	۱۱-۱۰	۱۱	۴	۸/۵	۴	درس‌های تخصصی اختیاری
۴۵	۲۰	۵۰	۱۸	۴۲/۵	۲۰	رساله
۱۰۰	۴۵	۱۰۰	۳۶	۱۰۰	۴۷	جمع

اقتصاد اطلاعات در هر سه دانشگاه ذکر شده تدریس می‌گردد و به جز وزارت بهداشت در بقیه به صورت اختیاری است. درس نظام‌های بازیابی اطلاعاتی مشابهی در دو رشته مذکور داشته است و جز دروس اختیاری و اختصاصی می‌باشد. علوم ارتباطات در کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با درس سبیرنیک و ارتباطات وزارت علوم و دانشگاه آزاد مشابهت دارد. آمار در کتابداری و اطلاع‌رسانی در هر سه دانشگاه وجود دارد. رساله در هر سه رشته مورد بررسی با تفاوت اندکی در تعداد واحد وجود دارد.

جدول ۲ تطبیق و مقایسه رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با دیگر رشته‌های مورد بررسی در مقطع دکتری را به تفکیک دانشگاه نشان می‌دهد. یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که درس رفتارهای اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی با درس رفتار اطلاع‌یابی و درس رفتارهای اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی دانشگاه آزاد مشابهت دارد و تنها تفاوت در این است که درس مذکور در وزارت بهداشت جز دروس اجباری ولی در دو دانشگاه دیگر جز دروس اختیاری می‌باشد.

درس سمینار تحقیق در کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی واحد مشابهی در وزارت علوم دارد و در دانشگاه آزاد نیز ۴ درس مشابه دارد. درس

جدول ۲- تطبیق دروس سرفصل‌های دوره دکتری رشته‌های مورد بررسی، به تفکیک دانشگاه

ردیف	نام درس	وزارت بهداشت						وزارت علوم، تحقیقات و فناوری						دانشگاه آزاد		
		گرایش بازیابی اطلاعات و دانش			گرایش مدیریت اطلاعات و دانش			گرایش مدیریت اطلاعات و دانش			گرایش مدیریت اطلاعات و دانش			نام درس	تعداد	نوع
		تعداد	نوع	گرایش	تعداد	نوع	گرایش	تعداد	نوع	گرایش	تعداد	نوع	گرایش			
۱	رفتارهای اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی	۲	اج	رفتارهای اطلاع‌یابی	۲	اج	رفتارهای اطلاع‌یابی	۲	اج	رفتارهای اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی	۲	اج	۲	اج	رفتارهای اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی	
۲	برنامه‌ریزی و ارزیابی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی (با تأکید بر کتابخانه‌های پزشکی)	۲	اج	-	-	-	-	-	-	برنامه‌ریزی کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی	۲	اج	۲	اج	برنامه‌ریزی کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی	
۳	نظام‌های بازیابی اطلاعات	۲	اج	ارزیابی نظام‌های بازیابی اطلاعات	۲	اج	ارزیابی نظام‌های بازیابی اطلاعات	۲	اج	نظام‌های بازیابی اطلاعات	۲	اج	۲	اج	نظام‌های بازیابی اطلاعات	
۴	مدیریت پایگاه‌های داده‌ها (کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی)	۲	اج	معماری اطلاعات	۲	اج	معماری اطلاعات	۲	اج	مدیریت پایگاه‌های داده‌ها	۲	اج	۲	اج	مدیریت پایگاه‌های داده‌ها	
۵	کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی تطبیقی	۲	اج	-	-	-	-	-	-	کتابداری و اطلاع‌رسانی رسانی بین‌المللی	۲	اج	۲	اج	کتابداری و اطلاع‌رسانی رسانی بین‌المللی	
۶	سمینار تحقیق در کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی	۲	اج	سمینار مسائل ویژه در بازیابی اطلاعات و دانش	۲	اج	سمینار مسائل ویژه در بازیابی اطلاعات و دانش	۲	اج	سمینار روش‌شناسی تحقیق - سمینار مدیریت اطلاعات - سمینار مسائل ویژه در کتابداری و اطلاع‌رسانی - سمینار در اطلاع‌رسانی	۸	اج و اخ	۸	اج و اخ	سمینار روش‌شناسی تحقیق - سمینار مدیریت اطلاعات - سمینار مسائل ویژه در کتابداری و اطلاع‌رسانی - سمینار در اطلاع‌رسانی	

-	-	-	اخ	۲	مدیریت اطلاعات و دانش آینده‌نگر	اخ	۲	مدیریت اطلاعات و دانش آینده‌نگر	اج	۲	مدیریت اطلاعات بهداشتی و درمانی
اج	۲	ارتباطات و سبیرنتیک	اج	۲	سبیرنتیک و ارتباطات	اج	۲	سبیرنتیک و ارتباطات	اج	۲	علوم ارتباطات
اخ	۲	اقتصاد اطلاعات	اخ	۲	اقتصاد اطلاعات و دانش	اخ	۲	اقتصاد اطلاعات و دانش	اج	۲	اقتصاد اطلاعات
-	-	-	-	-	-	-	-	-	اج	۲	متون پزشکی
-	-	-	-	-	-	-	-	-	اخ	۲	سازمان، مدیریت و برنامه‌ریزی خدمات بهداشتی درمانی
-	-	-	-	-	-	-	-	-	اخ	۲	سیستم‌های اطلاع‌رسانی پزشکی
جبرانی	-	-	اخ	۲	آمار پیشرفته	اخ	۲	آمار پیشرفته	اخ	۲	آمار در کتابداری و اطلاع‌رسانی
-	-	-	-	-	-	-	-	-	اخ	۲	مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی
-	-	-	-	-	-	-	-	-	اج	۳	کارآموزی
اج	۲۰	پایان‌نامه	اج	۱	رساله	اج	۱۸	رساله	اج	۲۰	رساله
			۸								
۹۳/۳=۴۲ درصد			۸۸/۸=۳۲ درصد			۹۴/۴=۳۴ درصد			۴۷		

*نوع واحدها به صورت اختصاری به صورت ذیل نوشته می‌شود: اختصاصی اجباری (اج)، اختصاصی اختیاری (اخ)

بهداشتی و درمانی، سیستم‌های اطلاع‌رسانی پزشکی، مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی و کارآموزی در هیچ‌کدام از رشته و گرایش‌های تحت بررسی مشابهی نداشت. گرچه می‌توان درس مدیریت اطلاعات بهداشتی و درمانی را معادل درس مدیریت اطلاعات و دانش آینده‌نگر در وزارت علوم در نظر گرفت.

جدول ۳ دروسی از دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی را که معادلی در وزارت علوم یا دانشگاه آزاد ندارد، نشان می‌دهد. دروس برنامه‌ریزی و ارزیابی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی و کتابداری و اطلاع‌رسانی تطبیقی در وزارت بهداشت، در هیچ‌کدام از گرایش‌های وزارت علوم مشابهی ندارد ولی با دروسی در دانشگاه آزاد مشابهت دارد. دروس مدیریت اطلاعات بهداشتی و درمانی، متون پزشکی، سازمان، مدیریت و برنامه‌ریزی خدمات

جدول ۳- دروس رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی فاقد معادل در وزارت علوم و دانشگاه آزاد

ردیف	نوع واحد	وزارت علوم	دانشگاه آزاد
۱	متون پزشکی	-	-
۲	سازمان، مدیریت و برنامه‌ریزی خدمات بهداشتی درمانی	-	-
۳	سیستم‌های اطلاع‌رسانی پزشکی	-	-
۴	مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی	-	-
۵	کارآموزی	-	-
۶	برنامه‌ریزی و ارزیابی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی	-	√
۷	کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی تطبیقی	-	√

بحث و نتیجه‌گیری:

آموزشی و ۱۸ واحد در دوره پژوهشی کمترین تعداد واحد در بین هر سه دانشگاه می‌باشد. به نظر می‌آید که تعداد کم واحد آموزشی باعث می‌گردد دانشجوی فراغت بال و فرصت بیشتری برای تفکر در مورد موضوع رساله و پژوهش داشته باشد. این امر با توجه به ماهیت دوره دکتری و هدف آن که آشنایی با روش‌های پیشرفته تحقیقاتی به منظور ایجاد نوآوری در زمینه‌های علمی و تحقیقاتی و گسترش مرزهای دانش است، منطقی‌تر به نظر می‌رسد [۲].

برنامه درسی دوره دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دارای ۴۷ واحد درسی است که از این تعداد ۲۷ واحد مربوط به دوره آموزشی و ۲۰ واحد مربوط به دوره پژوهشی اختصاص داده شده است. نتایج این بررسی نشان داد که از نظر تعداد کل واحدهای درسی، رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد بیشتر از وزارت علوم مشابهت دارد. گرایش‌های وزارت علوم با ۱۸ واحد در دوره

رسانی و تحقیقاتی با فرآیند فعالیت‌ها از نزدیک آشنا شود و به انجام فعالیت‌های در عرصه بپردازد [۱]. تصور درس کارآموزی در مقطع دکتری تخصصی برای رشته‌ای که دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد آن مملو از واحدهای کارآموزی می‌باشد، تاحدودی غیرقابل‌باور و توجیه‌ناپذیر است. هرچند مختاری‌معمار معتقد است که کارآموزی، جنبه عملی آموزش رشته‌های مختلف در نظام آموزش عالی کشور است [۷]؛ اما توجه به تفاوت‌های مقاطع تحصیلی و فلسفه و اهداف آن‌ها در مفید بودن یا نبودن این درس در مقطع دکتری راهگشا خواهد بود.

از نقاط قوت این سرفصل می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: (۱) وجود برخی دروس مرتبط با نظام سلامت مانند دروس مدیریت اطلاعات بهداشتی و درمانی، سازمان، مدیریت و برنامه‌ریزی خدمات بهداشتی و درمانی است. چراکه دانشجویان دوره دکتری بایستی فلسفه نظام سلامت و بافتار آن را به‌درستی درک کنند تا بتوانند به رفع نیازهای آموزشی، پژوهشی، اجرایی و به‌طور غیرمستقیم درمانی آن کمک نمایند؛ (۲) وجود درس مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی که به آشنایی دانشجویان دکتری باهدف‌های تدریس، روش تدریس و الگوهای تدریس می‌پردازد. فتاحی نیز عقیده دارد که شیوه تدریس یک عضو هیئت‌علمی دکتری باید بازمانی که مری بوده است تفاوت کند و این درس می‌تواند تفاوت‌ها را بیشتر و بهتر نمایان سازد [۲]. از سوی دیگر، پیش‌بینی می‌شود که تعدادی از دانش‌آموختگان دکتری جذب گروه‌های آموزشی دانشگاه‌ها شوند و قطعاً به این مباحث نیاز خواهند داشت.

با توجه به تغییرات گسترده در سرفصل دروس گرایش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی وزارت علوم که جای خالی برخی از آن‌ها در سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی احساس می‌شود، شاید لازم باشد بازنگری عمده‌ای بر سرفصل مقطع دکتری این رشته انجام گیرد و دروسی مانند اطلاعات و ارتباطات سلامت، دستیاری اطلاعات بالینی، آشنایی با انفورماتیک پزشکی، آشنایی با نظام ثبت بیماری‌ها؛ خلاصه-سازی و فشرده‌سازی اطلاعات بالینی؛ تهیه و ساده‌سازی منابع آموزشی بیمار؛ پزشکی مبتنی بر شواهد؛ استدلال بالینی؛ آموزش پزشکی؛ بیماری‌شناسی؛ اصطلاحات و اختصارات پزشکی؛ آینده‌پژوهی و آینده-نگری را از طریق کم کردن تعداد واحدهای برخی درس‌ها و یا حذف برخی دیگر، به سرفصل مذکور اضافه کرد. حیدری در خصوص جای خالی دروس آینده‌پژوهی و آینده‌نگری اشاره می‌کند این درس در حال حاضر، عضو ثابت بسیاری از رشته‌ها شده است تا به تحولاتی که در آینده روی خواهد داد، بپردازد [۲۳].

از نقاط ضعف سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: (۱) عدم توجه کافی به مباحث نظری و بنیادی رشته. درحالی‌که مقطع دکتری هر رشته‌ای مباحث نظری و بنیادی است که افق‌های افراد را تعیین می‌نماید و دانشجویان دکتری باید بتوانند از نظر علمی، به‌ویژه از بعد نظری و فلسفی، دستاوردهای نوینی را ارائه دهند [۲، ۲۲]؛ (۲) همپوشانی زیاد سرفصل کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با رشته‌های مشابه موجود، به‌طوری‌که تنها ۵ درس از دروس این سرفصل کاملاً با سرفصل‌های مشابه بررسی شده دیگر متفاوت بوده است. رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی ۹۴/۴ درصد با گرایش بازیابی اطلاعات و دانش، ۸۸/۸ درصد با گرایش مدیریت اطلاعات و دانش از وزارت علوم و ۹۳/۳ درصد با سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد همپوشانی داشته است. این میزان شباهت با توجه به اهداف دوره دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، کارکردها و وظایف پیش‌بینی‌شده آن در بافت نظام سلامت قابل توجه نمی‌باشد و نیازمند بازنگری است؛ چراکه فارغ‌التحصیلان این رشته به‌عنوان متخصصان اطلاعات سلامت باید از عهده نقش‌های مختلف برای ارائه اطلاعات مبتنی بر شواهد و پشتیبانی اطلاعاتی بریابند [۱۶]؛ (۳) وجود دروس کم ارتباط و بی‌ارتباط در سرفصل به‌نحوی‌که به نظر می‌رسد جای دروسی مانند متون پزشکی، نظام‌های بازیابی اطلاعات، مدیریت پایگاه داده‌ها و سیستم‌های اطلاع‌رسانی پزشکی بایستی در دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته باشد. به‌جای این دروس می‌توان جایگزین‌های مهم‌تری را با توجه به اهداف مقطع دکتری و حوزه سلامت در نظر گرفت. حیدری نیز وجود دروس کم ارتباط و بی‌ارتباط را از ضعف‌های برنامه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌داند [۲۳]. علی‌رغم این‌که کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی باید طوری آموزش ببینند که بتوانند از همه فناوری‌های روز برای پاسخ-گویی در راستای نقش‌های خود، تسهیل آموزش مبتنی بر مسئله و هدایت دانشجویان در استفاده از منابع اطلاعاتی باکیفیت استفاده نمایند [۱۶، ۱۷، ۲۴]؛ اما به اعتقاد حیدری درس‌هایی که اکنون در دوره کارشناسی‌ارشد و دکتری ارائه می‌گردد، باید به‌صورت پایه در دوره کارشناسی ارائه شود و در دوره‌های بالاتر ابعاد تخصصی آن‌ها مدنظر قرار گیرد، نه اینکه در دوره دکتری با مفاهیم اولیه آشنا گردد [۲۳]. به نظر می‌آید وجود دروس مبتنی بر فناوری در مقاطع دکتری جایی ندارد و وجود آن‌ها در مقاطع کارشناسی و ارشد به دلیل ماهیت این مقاطع مناسب‌تر باشد؛ (۴) وجود سه واحد درس کارآموزی در نظر گرفته شده که دانشجو ملزم است ۱۵۳ ساعت در یک یا چند کتابخانه و مرکز اطلاع-

مطلوب‌های جامعه امروز و ضرورت‌های جامعه فردا، باعث رسیدن به ایده‌آل‌های رشته و پاسخگویی به نظام سلامت خواهد شد. در راستای رسیدن به این نتایج پیشنهاد می‌شود پژوهش دیگری به بررسی برنامه درسی مقطع دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی در کشورهای ارائه‌کننده این رشته بپردازد تا مقایسه‌ای بین برنامه درسی کشورمان با آنان صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش دیگری به مطالعه شرح درس‌های رشته کتابداری پزشکی بپردازد تا محتوای این درس از نظر عواملی نظیر کهنگی و ناکارآمدی آن‌ها با نیازهای آموزشی جدید نیز بررسی گردد.

تشکر و قدردانی:

از دکتر احسان گرابی و دکتر پرستو پارسائی محمدی به دلیل ارائه نظرات ارزشمندشان در غنی کردن مقاله سپاسگزاریم.

تأییدیه اخلاقی:

طبق نامه وزارت بهداشت به شماره ۲۹۲۷/۷۰۰/د مورخ ۹۸/۷/۲۱ مقالات نظری (مانند مقاله حاضر) نیاز به کد اخلاق ندارند.

تضاد منافع:

نویسندگان مقاله در نگارش این مقاله هیچ تضاد منافی نداشته‌اند.

سهم نویسندگان:

عذرا دائی (نویسنده اول) نگارش پیش‌نویس اولیه مقاله، گردآوری و تحلیل داده‌ها (۵۰٪)؛ فیروزه زارع فراشبندی (نویسنده دوم و مسئول) ارائه ایده، روش‌شناسی، ویرایش و اصلاح مقاله نهایی، ارسال و پیگیری مقاله (۵۰٪).

حمایت مالی:

این مقاله یک کار تحقیقاتی مستقل و بدون حمایت مالی سازمانی است.

در جمع‌بندی کلی، سرفصل کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دارای پراکندگی موضوعی و عدم توالی منطقی است. این پراکندگی‌های موجود در درس‌های اختصاصی اجباری و اختیاری باعث می‌شود دانشجوی خط سیر مشخصی را طی نکرده و دچار نوعی سردرگمی در انتخاب موضوع رساله گردد. حیاتی نیز معتقد است برنامه آموزشی پراکنده و فاقد تمرکز بر موضوعی خاص به دانشجویان برای انتخاب موضوع پایان‌نامه کمک چندانی نخواهد کرد [۱۰]. در مقدمه سرفصل دوره دکتری رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی آمده است که این رشته متعهد به تربیت دانش‌آموختگانی است که با استفاده از آموخته‌ها و تجربیات خود، نیازهای متنوع جامعه پزشکی کشور در دسترسی به آخرین اطلاعات پزشکی و با تأکید بر جنبه‌های پزشکی مبتنی بر شواهد (EBM: Evidence-based medicine) در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی پزشکی را فراهم کند اما از دروسی که بتوانند این توانمندی را در دانشجویان ایجاد کنند اثری نیست [۱]. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر و تأکید مطالعات دیگر بر بازنگری سرفصل دروس برای تقابل با تغییرات فناوری‌ها و کهنه شدن دروس و انجام نقش‌های به‌روز و با در نظر گرفتن این نکته که برنامه درسی و کیفیت محتوای آن بامهارت و توانمندی دانش-آموختگان ارتباط مستقیم دارد، پژوهش‌های بیشتر در زمینه بازنگری در برنامه درسی دوره دکترای رشته به نظر ضروری می‌رسد [۱۵-۱۸، ۲۵].

راه‌اندازی دوره‌های دکتری در کشورها همیشه مورد توجه دولت‌های مترقی بوده و هست و رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی نیز از این امر مستثنا نیست [۲]. اگر باور داشته باشیم که دوره کارشناسی باهدف تربیت حرفه‌مندان و دوران کارشناسی ارشد با هدف پرورش مدیران و رشد مهارت پژوهشی در افراد اجرا می‌گردد؛ دوره دکتری با هدف تربیت محققان حرفه‌ای و نظریه‌پردازان و رهبران آتی رشته توسعه می‌یابد [۴]؛ اما یافته‌های این پژوهش نشان داد جای خالی مباحث نظری و بنیادی در این مقطع به‌طور کامل دیده می‌شود؛ بنابراین لازم است سرفصل مذکور با هدف جایگزینی چرایی و چپستی فعالیت‌ها، نظریه‌ها و فلسفه موضوعات به‌جای چگونگی اجرا و فعالیت‌های عملیاتی بازنگری شود؛ بنابراین تغییر و بازنگری در برنامه درسی مذکور، با در نظر گرفتن

References

1. Ministry of health and medical education, high council of planning. General outline, program and syllabus of the PhD courses in medical librarianship and information science, ratified in 42th session of the high council for medical science planning, 30

- may 2010. Available at: http://mbs.behdasht.gov.ir/uploads/PhD_KetabDari89.pdf. [In Persian]
2. Fattahi R. Library and information science doctoral course: observations on the conditions, characteristics and requirements of theoretical and practical merits of this school and its graduates. *Lib Info Sci*. 2001; 4(13):9-26.
 3. Ghaffari R, Amini A, Yazdani S, Alizadeh M, Salek Ranjbarzadeh F, Hassanzadeh Salmasi S. Comparative study: Curriculum of undergraduate medical education in Iran and in a selected number of the world's renowned medical schools. *Iran J Med Educ*. 2012; 11(7):819-31. [In Persian]
 4. Ali Mohammadi D. The librarianship doctoral curriculum: a comparative study of Iran and North America. *Ketab-e-mah Koliyat*. 2011; 14(9):64-71. [In Persian]
 5. Davarpanah M, Fattahi R, Khosravi A. Survey of library and information community views about field's name and the probability of a review on it. *Informology*. 2009; 24(3):3-32. [In Persian]
 6. Bigdeli Z, Hamdipour A. Content analysis of lis undergraduate curriculum approved in 1375 and 1388. *J Info Proc Manag*. 2013; 28(2):283-304. [In Persian]
 7. Mokhtar Memar H. Internship and its role in lis education. *J Acad Lib Info Res*. 2003; 37(1):83-101. [In Persian]
 8. Zare-Farashbandi F, Daei A. A comparative study of the Master of Science curriculum of medical library and information science with similar curriculums in Iran. *Stud Lib Info Sci*. 2018; 25(3):53-76. [In Persian]
 9. Daei A, Rahimi A, Zare-Farashbandi F. Differences and similarities of the bachelor curriculum of medical library and information science with similar curriculums in Iran: A comparative study. *J Health Admin*. 2016; 19(66):31-46. [In Persian]
 10. Haiyati Z. Library and information education in Iran: Findings and unfindings. *Ketab-e-mah Koliyat*. 2005; 90:30-9. [In Persian]
 11. Dayyani M. The future of library and information science education in PhD level. *Library and Information Sciences*. 2007; 10(2):3-6. [In Persian]
 12. Haiyati Z. Library and information science education: past, present and future. *Book Quart*. 2004; 15(1):25-41. [In Persian]
 13. Haider SJ, Mahmood K. MPhil and PhD library and information science research in Pakistan: An evaluation. *Lib Rev*. 2007; 56(5):407-17. Doi: 10.1108/00242530710750590
 14. Zare Gavgani V, Shokraneh F, Shiramin AR. Need for content reengineering of the medical library and information science curriculum in iran. *Lib Philos Pract (e-journal)*. 477. 2011. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/477>
 15. Zeraatkar K, Ayatollahi H, Havlin T, Neves K, Şendir M. International trends in health science librarianship part 18: the Middle East (Iran, Qatar and Turkey). *Health Info Lib J*. 2016; 33(2):156-60. Doi: 10.1111/hir.12138.
 16. Ma J, Stahl L, Knotts E. Emerging roles of health information professionals for library and information science curriculum development: A scoping review. *J Med Lib Assoc*. 2018; 106(4):432-444. Doi: 10.5195/jmla.2018.354
 17. Grace A, Florence ON, Florence IA. Need and justification for the implementation of bibliometrics studies in library and information science school's curriculum in higher institutions in Nigeria. *UNIZIK J Res Lib Info Sci*. 2019; 4(1):110-7.
 18. Hu D, Sun Z, Li H. An overview of medical informatics education in China. *Int J Med Inform*. 2013; 82(5):448-66. Doi: 10.1016/j.ijmedinf.2012.04.011
 19. Aghazadeh A. Comparative education. Tehran: SAMT; 2007: 18-26. [In Persian]
 20. Ministry of science, research and technology, high council of planning. General outline, program and syllabus of the PhD courses in library and information science, ratified in 280th session of the high council for planning, 17 July 1994. Available at: <https://www.msrt.ir/fa/grid/283/%D9%84%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%DA%A9%D8%A7%D9%85%D9%84-%D8%B1%D8%B4%D8%AA%D9%87-%D9%87%D8%A7>

21. Ministry of science, research and technology, high council of planning. General outline, program and syllabus of the PhD courses in knowledge and information science, ratified in 806th session of the high council for planning revised in 28 Sep 2014. Available at: <https://www.msrt.ir/fa/grid/283/%D9%84%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%DA%A9%D8%A7%D9%85%D9%84-%D8%B1%D8%B4%D8%AA%D9%87-%D9%87%D8%A7>
22. Haji Zeinalabedini M. theories in librarianship are necessary and inevitable. *Ketab-e-mah Koliyat*. 2002; (7)55:14-7. [In Persian]
23. Haidari GH. Library and information science education in Iran: barriers and solutions. *Lib Info sci Quart*. 2011; 14(2-54):72-105. [In Persian]
24. Mi M. Renewed roles for librarians in problem-based learning in the medical curriculum. *Med Ref Serv Quart*. 2011; 30(3):269-82. doi:10.1080/02763869.2011.590421.
25. Akhshik SS. Is this not blind? Analysis of the curricula of knowledge and information science from a cognitive and knowledge perspective. *Lib Info Sci*. 2019; 9(1):5-26. [In Persian] Doi: 10.22067/riis.v0i0.74107

A commentary on PhD curriculum of medical library and information science: comparative study of three curriculums

Azra Daei¹ Firoozeh Zare- Farashbandi²

1. PhD student, Medical Library and Information Science, Department of Medical Library and Information Science, School of Management and Medical Informatics, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. ORCID: 0000-0001-5112-8790.

2. Department of Medical Library and Information Science, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. ORCID: 0000-0001-5776-0551

(Received 1 Jul, 2019

Accepted 25 Jun, 2020)

Original Article

Abstract

Aim: This study aimed to compare and implement the curriculum of the PhD in medical library and information science, with similar fields in Iran.

Methods: This research used comparative method. For collecting data, a checklist consisting of medical library and information sciences, knowledge and information sciences and library and information sciences was designed and analyzed using descriptive statistics, tables by excel software.

Results: Overlap rate of the PhD curriculum in Medical Librarianship and Information science was 94.4% (for information retrieval) and 88.8% (for information management) with the courses of 2 areas of study of knowledge and information sciences, and 93.3% with the courses of library and information science. The main difference between 3 curriculums was in the number of educational units. The main weakness of the curriculum was the lack of attention to the basic topics of the discipline, the overlapping with similar curriculums and low-relevance as well as unrelated lessons. The strong points were some related lessons about health system and educational planning unit.

Conclusion: Regarding the objectives of the PhD program, the functions of the medical library and information science, as well as the lack of attention to the theoretical basis of the field, it seems that a change in the curriculum of this field is necessary. It is suggested that courses such as future studies, information theories, clinical information residency, medical informatics, disease registration system, summarizing and compressing clinical information are included in the curriculum.

Key Words: Educational Program, PhD, Curriculum, Medical Library and Information Science.

Citation: Daei A, Zare-Farashbandi F. A commentary on PhD curriculum of medical library and information science: comparative study of three curriculums. *J Mod Med Info Sci.* 2020; 5(2):11-20.

Correspondence:

Firoozeh Zare -Farashbandi

Department of Medical Library and Information Science, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

Tel: + 03137925162

Email: f_zare@mng.mui.ac.ir

ORCID :0000-0002-1231-642X